

Farkas Henrietta Regina¹: A szoftverek jogi helyzete az Európai Unióban

Debreceni Jogi Műhely, 2013. évi (X. évfolyam) 3. szám (2013. július) 181-201.

Előszó

A szoftver egy sajátos műalkotás, talán ezért van, hogy a szerzői jog egyik legvitatottabb témája a szoftverekhez kapcsolódó szerzői jogok. A szoftverek egyre nagyobb szerepet játszanak számos iparágban, így alapvetően függ tőlük a nemzetgazdaságok és az Európai Unió fejlődése is. A nemzetközi szerződések a programok szerzői jogi szabályozását lezárják annyival, hogy a szoftverek irodalmi műként részesülnek védelemben.² Bár az Unió önálló jogszabályban rendelkezett a számítógépes programok jogi védelméről,³ a gyakorlat mégis azt mutatja, hogy számos probléma merül fel a szabályok alkalmazása során.⁴

A számítógépi programok szerzői jogi kérdései azért érdekesek számomra, mert számos ellentmondás merül fel a szoftverekkel összefüggő jogügyletek során. Ezt mutatja pl. a szoftverek azon sajátosságai, hogy a számítógépi programok fejlesztése jelentős anyagi forrásokat igényelnek, ugyanakkor „fillérékért” másolhatók és terjeszthetők, ill. a szerző és műve elveszíti a kapcsolatot, így a névfeltüntetés joga is háttérbe szorul. Számos kérdést vet fel többek között a szoftverek többszörözése, másolása, terjesztése, amelyekre a jogalkotás és a jogalkalmazás csak lassan ad választ. Ennek egyik fő oka az az ellentmondás, hogy miként szabályozzuk úgy a programok szerzői jogát, hogy az elegendő védelmet nyújtson a szerző számára, és a védelem eredeti célja ne sérüljön, vagyis azok a személyi és vagyoni jogai a szerzőnek sértetlenek maradjanak, amelyek őt megilletik évtizedek óta, ugyanakkor a szabályozás túl szigorú se legyen. A szigorú szabályok hatása ugyanis a szoftverek óriási „fekete piaca” és a számos jogvita, nem beszélve arról, hogy a szellemi alkotások termékeinek áramlásának ilyen fajta visszafogása a nemzetgazdaságoknak és a világ gazdaságnak is káros.

A tanulmánynak nem célja a szoftverek szerzői jogának problémáinak részletezése, csupán az uniós szabályozás fejlődéstörténetének bemutatása, amelyből számos kérdés vetődik majd fel a szoftverekkel kapcsolatban, elsősorban a szoftverek kereskedelmére nézve. Ez a téma azonban már egy másik tanulmány tárgya.

1. A szerzői jog fejlődéstörténete

A szellemi alkotások joga tág értelemben azokat a jogintézményeket fogja át, amelyek az új gondolatokat tartalmazó alkotások létrehozásával és felhasználásával foglalkoznak. A szellemi alkotások jogát két részre tagolhatjuk: az egyik a szerzői jog, a másik az iparjogvédelem. A szerzői jog az irodalom, a tudomány és a művészet körébe tartozó alkotásokra vonatkozó szabályokat foglalja magába. Az iparjogvédelem elsősorban műszaki-gazdasági megoldásokat védelmez, de ide tartoznak az árujelzők és a versenyjog szabályai is.

A szellemi alkotások jogának kialakulása a XV-XVI. századra tehető. Az ember már az őskorban is alkotott, de a társadalom és a jogrendszer nem érte el sokáig azt a szintet, hogy az egyedi alkotásokat védelemben részesítse.⁵ A szerzői jog első csírái már az ókori népeknél megmutatkoznak ugyan, de a legtöbb tudós a könyvnyomtatás feltalálását, a XV. század végét tekinti a modern szerzői jog kezdetének.

A szerzői jog technikai alapját a könyvnyomtatás feltalálása adta. A nyomdászok számára az uralkodók és egyházak privilégiumok adományozásával biztosítottak kizárólagos nyomtatási jogot.⁶ E módszer kezdetben az iparilag és kereskedelmileg legfejlettebb országokban terjedt el. A XVIII. században a kiadók mellett azonban megjelent egy újabb szereplő, a szerző. Elterjedt ugyanis az a nézet, hogy a mű, az alkotás tulajdonjog tárgyát képezi, így jogi védelemben kell részesíteni, ill. előtérbe kerültek a szerző vagyoni jogai is. Mindez a francia természetjogi gondolkodás terméke, amely hatására Franciaországban megszületett a szabadalmi törvény (1791.) és a szerzői jogi törvény (1794.). Később megtörtént a szellemi alkotások jogának kodifikációja egész Európában és az USA-ban is.⁷

A szerzői jog azonban területiális volt, csak az adott országban érvényesült, míg a kereskedelem nemzetközi méreteket kezdett öltetni. A jogsértések határokon átnyúlóak lettek, és az államoknak megoldást kellett találniuk. Kezdetben az országok bilaterális szerződéseket kötöttek egymással, de teljes mértékben ez sem oldotta meg a problémákat. Ezután indul meg a többoldalú nemzetközi szerződések kötése az államok között. Az első ilyen egyezmény a

Berni Uniós Egyezmény (továbbiakban: BUE) volt 1886-ban.⁸ Ehhez az idők során számos szerződés csatlakozott.⁹

2. Nemzetközi jogi háttér

A szerzői jogi tárgyú nemzetközi szerződések megismerése az uniós szerzői jog megértéséhez elengedhetetlen. Ezek az egyezmények adják ugyanis az uniós szerzői jog fogalmi kereteit, háttér jogforrásait, és ezen egyezményekre épül az uniós szerzői jog. Az uniós jogforrások ezekhez képest jórészt speciális szabályokat állapítanak meg.

A szoftverek szerzői joga szempontjából jelentős nemzetközi szerződések a következők:

1. A nemzetközi szerzői jog alapidokumentuma a Berni Uniós Egyezmény,¹⁰ amelyet 1886-ban fogadtak el, és az irodalmi és művészeti művek védelméről rendelkezik. Az idők folyamán számos módosításon, kiegészítésen és felülvizsgálaton esett át, utoljára Párizsban 1971-ben. A nemzetközi szerződés meghatározza az „*irodalmi és művészeti művek*” fogalmát, rendelkezik a védett és a védelemből kizárható művekről, deklarálja a szerző személyhez fűződő jogait, a védelmi időt. Előírja, kik jogosultak fellépni jogsértés esetén, ill. a jogsértés útján létrejött alkotások lefoglalását.¹¹

A BUE által deklarált legfontosabb alapelvek a következők:

- alkalmazandó nemzeti jog elve;
- belföldiekkel való egyenlő elbánás elve;
- védelem alakszerűtlenségének elve;
- védelem függetlenségének elve;
- védelmi minimum elve.¹²

2. Az Egyetemes Szerzői Jogi Egyezményt 1952-ben fogadták el Genfben. Az egyezmény értelmében elsőbbséget élvez a Berni Egyezmény abban az esetben, ha két állam mindkét nemzetközi szerződés tagja.¹³

3. Nagy jelentőséggel bír az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (továbbiakban: GATT) 1993-ban lezárult Uruguay-i Forduló¹⁴ eredményeképpen létrejött szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló Egyezmény (továbbiakban: TRIPS¹⁵).

Az egyezmény valamennyi oltalmi fajtával kapcsolatban oltalmi minimumot állított fel, és ezzel több évtizede elhanyagolt kérdéseket oldott meg. A TRIPS polgári, közigazgatási, büntető- és vámigazgatási eljárással kapcsolatban is tartalmaz előírásokat, amely korábban nem volt jellemző a szerzői jogi tárgyú nemzetközi szerződésekre. Az egyezmény bevezeti a legnagyobb kedvezményes elbánás kötelezettségét, ami azt jelenti, hogy ha egy tagállam valamely tagállam állampolgárai számára valamilyen előnyt, kedvezményt, kiváltságot biztosít, akkor azt meg kell adnia valamennyi tagállam állampolgárának.^{16,17}

4. Szintén fontos dokumentum a WIPO¹⁸ Szerzői Jogi Szerződése, amelyeket 1996-ban fogadtak el. A dolgozat témája szempontjából különös jelentőséggel bír ezen egyezmény, mivel elsőként fogalmazza meg, hogy a számítógépi programok a Berni Egyezmény 2. cikke értelmében irodalmi művekként részesülnek védelemben.¹⁹

3. Az uniós szabályozás története

Az Európai Unióban már a '80-as években felismerték a szakemberek a szerzői jog uniós szabályozásának fontosságát. Nyilvánvalóvá vált a belső piac működésének elősegítése céljából szükséges a jogharmonizáció ezen a területen is. Uniós jogszabály azonban nem született 1991-ig. 1992-ben a Tanács elfogadott egy állásfoglalást²⁰ a szerzői és szomszédos jogok védelmének megerősítéséről, amelyben a tagállamok vállalták, hogy 1995. január 1-jéig csatlakoznak a Berni és a Római Egyezményhez.^{21,22} Ennek ellenére a jogharmonizáció a szerzői jog tekintetében visszamaradottabb, míg az iparjogvédelem területén számos jogszabály született.²³ Az Európai Unió irányelvekkel kívánja a szerzői jogi különbségeket kiküszöbölni a tagállamok között. Az általa megfogalmazott célkitűzéseket a tagállami jogok közelítésével próbálja elérni, ennek érdekében irányelveket alkot. A tagállamoknak pedig összhangba kell hozniuk nemzeti jogukat az uniós joggal.

A szoftverek szerzői jogának meghatározása szempontjából irányadó jogforrások a következők:

1. A Bizottság 1988-as Zöld Könyvében kifejezte, hogy a szoftverek megfelelő oltalmi eszköze a szerzői jog normarendszere.

A dokumentum azonban még a tagállamokra bízta annak eldöntését, hogy irodalmi művek analógiájára vagy pedig alkotási szintet kifejező, rokonjogi védelem alapján szabályozzák-e ezt a területet. A Zöld Könyvet pontosító 1990-es Munkaprogram azonban már kifejezetten az előbbi megoldást hangsúlyozta.²⁴ Ennek fényében született meg a számítógépi programok jogi védelméről szóló 1991-es irányelv.²⁵

Az irányelv egy addig elhanyagolt és vitás területet próbált szabályozni. Évtizedekig kérdéses volt ugyanis, hogy a szoftverek egyáltalán szerzői jogi védelemben részesüljenek-e. Az irányelv – a WIPO egyezményvel összhangban – kimondta, hogy a számítógépes programokat irodalmi műnek kell tekinteni. Ezzel pedig alkalmazandóak lettek rájuk a BUE rendelkezései. Az irányelv megalkotásának indoka a jogszabály preambuluma szerint az, hogy a tagállamok szerzői jogi normái igen eltérőek, a számítógépi programokat nem minden tagállamban védik megfelelően, ugyanakkor egyre jelentősebb szerepet játszanak az ipari fejlődésben. Mivel a tagállamok közötti különbségek negatív hatással vannak az egységes piacra, szükséges volt a szoftverek jogi védelmének szabályozása.²⁶ Végül 2009-ben a számítógépes programok jogi védelméről szóló irányelv átdolgozásra került, és a '91-es irányelvet felváltotta a 2009/24/EK irányelv.²⁷

2. Az információs társadalom fejlődése új termékek és szolgáltatások létrehozását ösztönzi, amelyeknek szerzői jogi szabályozása elengedhetetlen. Ehhez teremt jogi környezetet az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001-es irányelv (továbbiakban: InfoSoc irányelv).^{28, 29}

4. A szerzői jog alapjogi vonatkozásai

4.1. Alapdokumentumok

Amint a történeti fejlődés során láttuk, az alkotást már a XVIII. században tulajdonjog tárgyának tekintették a franciák. Ezzel a tulajdonjog védelme alá került a mű, és a szerzői jog, alapjogként lett deklarálva. Van olyan dokumentum, amely a szerzői jogot külön alapjogként nevesíti. Ez az európai államok alkotmányára nem jellemző. A legtöbb európai ország a szerzői jogot az emberi méltóságból vagy a tulajdon védelméből vezeti le. Ez általában attól függ, hogy a szerzői jognak, mely aspektusát helyezik előtérbe.

Az első multilaterális nemzetközi szerződés, amely a szerzői jogot emberi jogként deklarálja, az 1948-ban elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (továbbiakban: EJENY). Az egyezmény szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az általa alkotott tudományos, irodalmi, művészeti alkotással kapcsolatos érdekei védelemben részesüljenek.³⁰ Az EJENY a szerzői jogot a tulajdonhoz való jogtól teljesen elkülönítve kezeli. Más szerkezeti egységben is található az alkotások védelméhez való jog, még hozzá a házasságról, családról és a lelkiismereti szabadságról szóló rendelkezések között. Az egyezmény semmiféle utalást nem tesz a szerzői jog tulajdoni jellegére. Ezzel az EJENY a szerzői jogot kulturális jogként ismeri el. Ezzel pedig az a célja, hogy az emberek kultúrához való jogának érvényesülését segítse elő.^{31,32}

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (továbbiakban: EJEE) elfogadása idején még nem szólt a szerzői jogról, 10. cikke azonban deklarálta a véleménynyilvánítás szabadságát, amely magában foglalta „*az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát*” is.³³ Az 1952-ben elfogadott EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyve rendelkezett először a tulajdonjogról, mint emberi jogról.³⁴ A jegyzőkönyv azonban lehetővé tette ezen alapjog korlátozását is olyan érdekek védelme érdekében, mint a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy a közegészség.³⁵ Az EJEE ugyan nem nevesítette külön a szerzői jogot itt sem, de az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) több olyan döntést is hozott iparjogvédelmi ügyekben, ahol az oltalom tulajdoni jellegét emelte ki.^{36, 37} Ennek ellenére a Bíróság újabban a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozva hozza meg a szerzői joggal kapcsolatos döntéseit.^{38,39} Mindebből látszik, hogy az EJEB a szerzői jogot két alapjogi garanciával is támogatja esetjogában. E két jog eltérő érdekeket véd, hiszen a tulajdonhoz való jog részekénti meghatározás a szerző alkotásához való jogot emeli ki, a művet, míg a másik szemlélet, amely a véleménynyilvánítás szabadságához köti a szerzői jogot, az alkotó véleményének szabad kinyilvánítását helyezi előtérbe, vagyis a személyt.

Az Alapjogi Charta már konkrétan nevesíti a szerzői jogot, és egyértelműen elhelyezi a tulajdonhoz fűződő jog körében.⁴⁰ Ennek az oka talán az lehet, hogy az Európai Unió elsősorban gazdasági közösségként jött létre, és célja, hogy a szerzői jog belső piac szempontjából lényeges aspektusait szabályozza. Ugyanakkor a Lisszaboni Szerződés kimondja, hogy az Unió csatlakozik az EJEE-hez,⁴¹ az Európai Bíróság pedig az EJEB joggyakorlatának figyelembe vételével hozza meg döntéseit.

Érdekes kérdés lehet, hogy az EJEB és a Charta eltérő szemlélete a szerzői joggal kapcsolatban, hogyan egyeztethető majd össze, még akkor is, ha az Alapjogi Charta által biztosított jogok tartalma és terjedelme azonos az EJEE által deklarált jogokéval. A Lisszaboni Szerződés ugyanis nem teremt összefüggést a véleménynyilvánítás szabadsága és a szerzői jogok között. Ezek alapján elmondható, hogy nem ez a legideálisabb mód az emberi jogok beépítésére és értelmezésének meghatározására.⁴²

4.2.A véleménynyilvánítás szabadsága

Tehát a szerzői jog emberi jogi háttereként a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog nevezhető meg.

A véleménynyilvánítás szabadsága több szabadságjogból áll. Magában foglalja a szólás- és sajtószabadságot, valamennyi médium szabadságát, az informáltsághoz való jogot, a művészi, irodalmi alkotás szabadságát, a tudományos alkotás szabadságát, ill. ezek terjesztésének, tanításának szabadságát.⁴³ A véleménynyilvánítás szabadsága általában mindenféle közlés szabadságát jelenti mások irányába, függetlenül a közlés módjától és minőségétől. Azonban ez a szabadság nem korlátozhatatlan. A védendő érdekeknek négy csoportját szokás megkülönböztetni egy demokratikus jogállamban. Az első az állam érdekei, mint pl. az állam külső, belső biztonsága, az állami szimbólumok védelme, az állam berendezkedésének védelme. Az ilyen tartalmú megnyilatkozásokat nevezzük politikai beszédnek. A második kategóriát egyes társadalmi csoportok érdekeinek védelme alkotja a faji, vallási, etnikai megkülönböztetést jelentő véleménynyilvánításokkal szemben. Ezek a gyűlöletbeszédnek. A harmadik csoport a társadalom egészét érintő érdekekből áll, mint pl. a közérkölc, köznyugalom. A negyedik kört az egyén védelme alkotja. Idetartozik a magántitok, a személyiségi jogok vagy a vállalkozások jó hírneve.⁴⁴

4.3.A tulajdonhoz való jog

A tulajdonhoz való jog nem olyan természetes szabadság, amely az egyént jogszabályi meghatározás nélkül is megilletné. Ez azonban egy sajátos paradoxonhoz vezet.

Ugyanis a tulajdonhoz való jogot a törvényhozó indokolatlan beavatkozásától is meg kell védeni, ugyanakkor e jogot a törvényhozó határozza meg.⁴⁵

A tulajdonhoz való jognak is megvannak a maga korlátai. Ennek keretében beszélhetünk a tulajdon elvonásáról és elvonással nem járó korlátozásokról. A tulajdonjog elvonását és korlátozását a legtöbb nemzetközi dokumentum⁴⁶ tiltja, de kivételt is megfogalmaz. Ez a kivétel pedig a közérdek. A közérdek fogalmát azonban nem határozzák meg ezek a dokumentumok. Azt a törvényhozó dönti el, mit tekint közérdeknek. Ennek felülvizsgálatára legfeljebb az alkotmányellenesség megállapítása során kerülhet sor.

5. A szerzői jogi védelem tárgya és alanya

5.1. A mű

A szerzői jogi védelem tárgya a szellemi alkotás, amely meghatározása ma már nem is olyan könnyű feladat. Ebben a gyorsan fejlődő digitális világban egyre több alkotással kapcsolatban merül fel a kérdés, hogy szerzői jogi védelem alatt áll-e vagy sem. A teljes körű szabályozás szinte lehetetlen, ami sokasodó jogviták eredője.⁴⁷ Mindenesetre az alkotás definiálása során kiinduló pontnak a Berni Egyezményt tekintjük. Az egyezmény 1. cikke szerint szerzői jogi védelem alatt állnak az irodalmi és művészeti művek. A 2. cikk e kifejezés alatt az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását érti, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára, alakjára.⁴⁸ Az egyezmény felsorolása természetesen nem taxatív, hiszen ez lehetetlen is lenne. Itt csupán a leggyakrabban előforduló alkotásokat említi a nemzetközi szerződés. A lényeg, hogy a szerző egyéni, eredeti alkotást hozzon létre, annak minőségi, esztétikai jellemzői irrelevánsak.

A védelemből egyes alkotásfajták ki vannak zárva. A BUE szerint kizárás alá esik az „egyszerű sajtóközlemény jellegű napi hír”, ill. a tagállamok döntésétől függően a politikai beszédek és a bírósági tárgyalások során elhangzott beszédek. A WIPO egyezménye szerint nem részesülnek védelemben az önmagukban vett ötletek, eljárások, működési módszerek, illetve a matematikai műveletek.

5.2. A szerző

A szerzői jogviszony alanya a szerző, a szerző pedig, aki a művet megalkotta. A szerző személye akkor határozható meg, ha az alkotáson feltünteti a nevét. Ha ez nem történik meg, vagy technikailag nehezen oldható meg (pl.: szoftvereknél), esetleg nem egyértelmű, kérdés lehet, ki a szerző.

Előfordulhat, hogy az alkotást több személy hozza létre. Ekkor beszélünk közös műről. Ilyen esetben a szerzői jogi védelem terjedelme attól függ, hogy a mű önálló részekre bontható-e. Ha nem, akkor a szerzők jogait csak együttesen gyakorolhatják. A szerzői jog megsértése esetén bármelyikük önállóan felléphet. A szerzők belső jogviszonya a közös tulajdonhoz hasonló.

Ha a közös mű részei önállóan is felhasználhatóak, akkor összekapcsolt művekből álló közös műről beszélünk. A közös művel kapcsolatban ugyanazon szabályok alkalmazandók, mint a fent említettek, a saját mű tekintetében viszont a szerzők önállóan gyakorolják a szerzői jogokat.⁴⁹

6. A szerzői jogviszony

A szerzői jogviszony legfontosabb tartalmi elemeinek bemutatása nélkülözhetetlen a szoftverek esetében is, hiszen később érdekes kérdés lehet az ezek megvalósulásával kapcsolatban felmerülő problémák. Ezek a látszólag egyértelmű elemek ugyanis sajátosan alakulhatnak a szoftverek esetében.

6.1. A szerző személyhez fűződő jogai

A szerzői jogot az Alapjogi Charta alapvető emberi jogként határoz meg, amelyet szellemi tulajdonjognak is neveznek. Ez a tulajdonjog azonban sajátos, hiszen elsősorban gondolati síkon létezik. A szerzői jogi védelem a mű létrejöttével keletkezik, minden más cselekmény nélkül. A szerzői jogviszonyban megkülönböztetjük a szerző személyhez fűződő és vagyoni jogosultságait.

A személyhez fűződő jogok a következők:

- nyilvánosságra hozatal joga,⁵⁰
- visszavonás joga,⁵¹
- szerzői minőség elismerésének joga,
- név feltüntetésének joga,⁵²
- integritáshoz való jog.^{53,54}

6.2. A szerző vagyoni jogai

A szerzőnek kizárólagos joga, hogy a mű részének vagy egészének felhasználását engedélyezze. Ez jelenti a vagyoni jogokat. A mű felhasználási módjait taxatív módon nem lehet felsorolni, de a leggyakoribb fajták a következők:

- többszörözés,⁵⁵
- terjesztés,⁵⁶
- nyilvános előadás,⁵⁷
- nyilvánossághoz közvetítés,⁵⁸
- átdolgozás,⁵⁹
- kiállítás.⁶⁰

6.3. A szerzői jog korlátai

A személyhez fűződő és vagyoni jogok a szerző alanyi jogai, azonban ezeknek lehetnek korlátai. A legfontosabb korlát a szabad felhasználás. Ebben az esetben a mű felhasználásához nincs szükség a szerző engedélyére és díjazás sem illeti meg. A szabad felhasználás csak nyilvánosságra hozott művek esetén megengedett.

Esetei:

- idézés joga,⁶¹

- átvétel,⁶²
- magáncélú másolás,⁶³
- tény- és híryanagot tartalmazó közleményt bárki szabadon átvehet,
- előadás,⁶⁴
- kölcsönadás.^{65,66}

7. Mi a szoftver és hogyan védjük?

A szoftver és a számítógépes program fogalma nem ugyanaz, bár a mindennapokban és a jogirodalomban is szinonim fogalmakként kezeljük őket. A számítógépi program olyan megállapítások és utasítások rendszere, amelyek a számítógépben közvetett vagy közvetlen formában találhatóak meg.⁶⁷ A szoftver fogalma ezzel szemben magában foglalja a számítógépi programot, azonban ezen kívül tartalmaz más alkotásokat is, mint például problémaleírást vagy használati utasítást.⁶⁸ Tehát a számítógépi program egy szűkebb kategória a szoftverhez képest.⁶⁹

Az 1991-es szoftver irányelv még nem definiálta pontosan a szoftver fogalmát, csupán annyit mondott, hogy a védelem kiterjed a szoftver minden kifejezésformájára. A legújabb szoftver irányelv azonban a következőképpen határozza meg: „a „számítógépi program” fogalma magában foglalja a programok valamennyi formáját, beleértve a hardverbe beépített programokat is. Ez a fogalom magában foglalja továbbá a számítógépi program kifejlesztéséhez vezető előkészítő dokumentációt is, feltéve, hogy az előkészítő munka a jellegénél fogva a későbbiekben egy számítógépi programot eredményezhet.”⁷⁰ A programok attól függetlenül részesülnek védelemben, hogy milyen formában kerülnek kifejezésre. A szoftver valamely elemének alapjául szolgáló ötletek és elvek azonban nem állnak védelem alatt.⁷¹ A számítógépi program akkor részesül védelemben, ha a szerző saját szellemi alkotása, esztétikai és minőségi feltételek ennek megállapításában nem játszanak szerepet.⁷² Ezzel a rendelkezéssel 1991-ben a Német Szövetségi Bíróság jogalkalmazási irányát (Inkasso-program) kívánták elutasítani, amely szerint csak a program egyedi kifejeződése kapott védelmet, és a szerzői jog nem terjedt ki azon elképzelésekre vagy alapelvekre, amely egy szoftver alapját képezhetik.⁷³

Sokáig viták alapját képezte a szoftverekkel kapcsolatban, hogy a szoftverek a szabadalmi jog vagy a szerzői jog körében kapjanak-e védelmet. Az Egyesült Államokban például az alkotók saját belátásuk szerint választhattak, hogy a szabadalmi jog vagy a szerzői jog eszközeit kívánják-e igénybe venni a szoftverek védelme érdekében. A tapasztalat azonban azt mutatta, hogy egyik sem igazán jó megoldás.

A szabadalmi oltalomnak számos hátránya van: rövidebb oltalmi idő, magasabb költségek, ill. az oltalom tárgyát túlságosan fel kell tárni, az egyedi rendelésre készült szoftverek azonban sokszor üzleti titok tárgyát képezik.⁷⁴ A szerzői jog ugyanakkor nem igazán tud megfelelő védelmet nyújtani olyan sajátos szellemi alkotásoknak, mint a szoftverek. Ennek ellenére a gyakorlat a szerzői jog felé való eltolódást mutatta, ill. a '91-es szoftverirányelv is ezt a megoldást deklarálta.⁷⁵ Manapság azonban az is megfigyelhető, hogy a számítógépi programokra igyekeznek szabadalmi jogi védelmet szerezni az alkotók. Ez úgy lehetséges, hogy szabadalmi oltalmat kapnak olyan találmányok, amelyek megvalósításához számítógépi program és ezáltal számítógép használata szükséges, ha egyébként megfelelnek a szabadalmazható találmány kritériumainak.⁷⁶ Ez oly annyira komoly kérdés, hogy az Európai Bizottság 2000-ben a számítógépi programok szabadalmazhatóságáról szóló hatástanulmányt készített, és ez alapján 2002-ben a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslatot terjesztett elő.⁷⁷ Említést érdemel még a sui generis oltalom ötlete is. Sokan úgy tartják, hogy a szerzői jog alkalmatlan a szoftverek jogi védelmére, ezért egy önálló oltalmat kellene bevezetni.⁷⁸

8. A szoftverek védelme

A szoftvereket jogi szempontból a következőképpen csoportosíthatjuk:

- szerzői műnek minősülő szoftverek,
- rutin szoftverek.⁷⁹
-

A számítógépi programok védelme két módon valósulhat meg:

- a technika segítségével, valamint

- jogi védelem formájában.

8.1. Technikai védelem

A technikai védelem körében a gyártók technikai intézkedésekkel próbálják megakadályozni az illetéktelen hozzáférést és terjesztést. Ezek az intézkedések azonban kisebb-nagyobb szakértelemmel kijátszhatóak.

Napjainkban a leggyakoribb védekezési eszközök: a másolásvédelem, a különböző kódok alkalmazása, a teljes felületű hologram, a biztonsági azonosítók, a regisztrálás vagy aktiválás. Ma már világszerte cégek alakultak a szoftverek védelmére.^{80,81}

8.2. Jogi védelem

A szoftverek számára jogi védelmet elsősorban a polgári és a büntetőjog nyújt. A jogi oltalomnak két szinten kell megvalósulnia. Az egyik szint a fejlesztők közötti, a másik a fejlesztők és a felhasználók közötti. A jogi oltalmat a szerzői jog biztosítja, amely többek között meghatározza, hogy mit lehet, és mit nem lehet tenni egy szoftverrel. Ezt jól mutatja a szoftver irányelv is, amely deklarálja az engedélyhez kötött cselekményeket és az ezek alóli kivételeket.

Az engedélyhez kötött cselekmények a következők:

- a program többszörözése, akár tartósan vagy időlegesen;
- a program fordítása, átdolgozása, feldolgozása, módosítása;
- a program vagy másolatának nyilvános terjesztése, ill. bérbeadása.

Az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételek:

- külön szerződéses kikötés hiányában a szoftver többszörözéséhez, módosításához, fordításához, átdolgozásához nincs szükség a szerző engedélyére, ha arra azért van szükség, hogy a jogszerű felhasználó rendeltetési célnak megfelelően használja a programot, beleértve a hibajavítást is;
- szerződéssel nem zárható ki, hogy a jogszerű szerző a programról biztonsági másolatot készítsen, ha ez a felhasználáshoz szükséges;

- a jogszerű felhasználó megfigyelheti, tanulmányozhatja és kipróbálhatja a program működését a program elemeinek alapját képező ötletek és elvek meghatározása céljából, ha ezt a szoftver olyan betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása során végzi, amelyre jogosult.

Összegzés

Látható, hogy a szoftverek szerzői jogának meghatározása összetett feladat. A szoftverek sajátos tulajdonságai miatt a jogi védelem eszközei és keretei a mai napig sem tisztázottak teljesen. Bemutatásra került, hogy ma elsősorban a szerzői jog nyújt védelmet a szoftverek alkotói számára. Ennek ellenére ma is számos vitát vált ki ez a kérdés. Az Európai Unió is a szerzői jog keretei mellett látja biztosítottnak a szoftverek védelmét, míg például az Egyesült Államokban az alkotók maguk dönthetik el, a jogi védelem mely megoldását választják. A szoftverekhez kapcsolódó szellemi alkotások jogával kapcsolatos kérdések jól mutatják a szoftverek sajátos tulajdonságait, jellemzőit. Nemcsak a jogi védelem eszközei merülnek fel kérdésként, hanem az alapjogi meghatározás is. Minden jogforrás alapjogként definiálja a szerzői jogot, de a vélemények gyakorta megoszlanak, hogy mely alapvető jog részeként. Egyes dokumentumok a tulajdonhoz való jog, míg mások a véleménynyilvánítás szabadság részeként határozzák meg. A cél azonban véleményem szerint, hogy a szerző jogai megfelelő védelmét kapjanak, ugyanakkor az érem másik oldala, hogy ezekhez az alkotásokhoz az emberek ésszerű keretek között juthassanak hozzá, hiszen nekik is joguk van a technológiai fejlődés eredményeihez és a művészeti, ill. kulturális termékekhez hozzáférni.

Ma az Európai Unióban a szoftverek jogi védelmét a szoftver irányelv szolgálja. Ennek ellenére a szoftverek védelme jelenleg álláspontom szerint nem hatékony. Az uniós szervek és a tagállami bíróságok hasonló ügyeket eltérően ítélnek meg, különböző véleményeket fogalmaznak meg, a szoftvergyártó cégek lobbija pedig csak fokozza az ellentéteket. A megoldás véleményem szerint közös álláspont megtalálásában lenne az érintettek között, és ennek megfelelő szabályozás és joggyakorlat kialakítása.

Bibliográfia

1. Bércesi Zoltán: A szerzői jogi jogharmonizáció az Európai Közösségben, Magyar Jog, 7./1995.
2. Bodó Balázs: A szerzői jog kalózzai, Typotex, Budapest, 2011.
3. Csécsy György: A szellemi alkotások joga, Novotni Kiadó, Miskolc, 2000.
4. Csécsy György: A szellemi alkotások jogának fejlődéstörténete, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006.
5. Faludi Gábor: A szerzői jog alapjogi szemlélete az Európai Unióban, Liber Amicorum Studia P. Gyertyánfy dedicata, Budapest, 2008.
6. Faludi Gábor: A szoftver szerzői jogi szabályozása, Infokommunikáció és Jog, 7./2005. Melléklet
7. Gyenge Anikó: Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere, HVG-ORAC, Budapest, 2010.
8. Halmai Gábor- Tóth Gábor Attila: Emberi jogok, Osiris Kiadó, Budapest, 2008.
9. Jaksity György: Néhány sajátos szellemi termék jogi oltalma, Magyar Jog, 2./1997.
10. Lehman, Michael: A komputer programok új európai jogvédelme, Magyar Jog, 2./1993.
11. Lendvai Zsófia: A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat, Infokommunikáció és Jog, 7./2005. Melléklet
12. Lontai Endre: Szellemi alkotások joga, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001.
13. Lontai Endre-Faludi Gábor- Gyertyánfy Péter- Vékás Gusztáv: Szellemi alkotások joga, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006.
14. Lovas Lilla Júlia: A szoftver jogi oltalma: a számítógépi programalkotások szabadalmazhatósága összehasonlító jogi megközelítésben- I. rész, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2./2010.
15. Pálos György: Szerzői jogunk az informatikai forradalomban, Cég és Jog, 11./2002.
16. Pálos György: A szoftver és a szerzői jog, Ügyészek Lapja, 2./1996.
17. Sipos Ágnes: A szoftverek jogi oltalma és felhasználási szerződésai, Szakdolgozat, Debrecen, 2004.
18. Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest, 2005.

Nemzetközi dokumentumok

1. Berni Uniós Egyezmény
2. Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény

3. TRIPS Egyezmény
4. WIPO Szerzői Jogi Szerződés
5. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
6. Emberi Jogok Európai Egyezménye

Uniós jogforrások

1. 91/250 /EGK irányelv (1991. május 14.) a számítógépi programok jogi védelméről
2. 2009/24/EK irányelv (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről
3. 2001/29/EK irányelv (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról
4. Alapjogi Charta

Egyéb források

Emberi Jogok Európai Bíróságának döntései:

1. Anheuser-Busch Inc. v. Portugal 73049/01.
2. OAO Plodovaja Kompanyija v. Russia 1641/02.
3. Melnychuk v. Ukraine 28743/03.
4. Hertel v. Switzerland 59/1997/843/1049.
5. Wissenschafts-Trend Zeitschriften- Verlagsgesellschaft mbH v. Austria 66298/01. és 15653/02.
6. Anheuser-Busch Inc. v. Portugal 73049/01.

Tagállami ítéletek:

1. Hamburgi Tartományi Bíróság ítélete 315 O 343/06. sz. ügy
2. Münchener Tartományi Bíróság ítélete LG München I Urteil v. 19.01.2006, AZ 7 O 2337/05. sz. ügy

Internetes forrás:

1. <http://www.hsw.hu/hirek/40196/a-wipo-szerzoi-jogi-egyezmeny---megoldas-az-mp3-com-es-a-mp3-tipusu-esetekre-.html?oldal=2> (utolsó lekérdezés: 2012. júl. 20.)
(Muraközi Gergely: A WIPO Szerzői Jogi Egyezmény)
2. <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/199806/csiki.html> (utolsó lekérdezés: 2012. nov. 6.)

Egyéb forrás:

1. az Európai Parlament 2010. szeptember 22-i, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok belső piaci érvényesítésének megerősítéséről szóló állásfoglalása

2. a Tanács 2010. március 1-jén kelt, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok belső piaci érvényesítéséről szóló állásfoglalása

3. 30/1992. (V.26.) AB határozat

¹ joghallgató, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

² Berni Uniós Egyezmény 2. cikke és a WIPO Szerzői Jogi Szerződés 4. cikke

³ az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről

⁴ Lásd: két németországi bíróság teljesen ellentétes ítéletét: Hamburgi Tartományi Bíróság 315 O 343/06. számú ítélete és a Münchener Tartományi Bíróság döntése (LG München I Urteil v. 19.01.2006, AZ 7 O 2337/05.)

⁵ CSÉCSY György: *A szellemi alkotások joga*, Novotni Kiadó, Miskolc, 2000. 9-10., 12. o.

⁶ BODÓ Balázs: *A szerzői jog kalózai*, Typotex, Budapest, 2011. 53. o.

⁷ CSÉCSY György: *A szellemi alkotások jogának fejlődéstörténete*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. 93-94. o.

⁸ TATTAY Levente: *A szellemi alkotások joga*, Szent István Társulat, Budapest, 2005. 59-60. o.

⁹ Lásd: Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény (1952.), Római Egyezmény (1961.), Genfi Egyezmény (1971.), Genfi Szerződés (1989.), TRIPS- Egyezmény (1993.), WIPO Szerzői Jogi Szerződés (1996.).

¹⁰ az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-én Párizsban hozott Berni Egyezmény

¹¹ CSÉCSY (2000): i.m., 23. o.

¹² PÁLOS György: *Szerzői jogunk az informatikai forradalomban*, Cég és Jog, 11./2002. 1. o.

¹³ Az Egyezmény XVII. Cikkének (1) bekezdése. (1971. évi 4. törvényerejű rendelet az 1952. évi szeptember hó 6. napján Genfben aláírt Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény kihirdetéséről)

¹⁴ A tárgyalások végén a tagállamok egy egyezménycsomagot fogadtak el, amelynek része volt a TRIPS-Egyezmény, ill. a Kereskedelmi Világszervezetet (továbbiakban: WTO) létrehozó Marrakesh-i Egyezmény is. A WTO feladata a megállapodások végrehajtásának, igazgatásának és működésének segítése. A WTO nem keverendő össze a Szellemi Tulajdon Világszervezetével (továbbiakban: WIPO), amely az ENSZ egyik speciális ügynöksége. (<http://www.szttnh.gov.hu/kiadv/ipsz/199806/csiki.html>-Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 3./1998. (utolsó lekérdezés: 2012. nov. 6.)

¹⁵ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

¹⁶ Az egyezményhez az Európai Unió is csatlakozott 1994 tavaszán. (Egyezmény a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól, *HL L 336., 1994.12.23., 214—233. o.*)

¹⁷ TATTAY: i.m., 63-65. o.

¹⁸ World Intellectual Property Organisation (a Szellemi Tulajdon Világszervezete)

¹⁹ A WIPO Egyezmény 4. cikke (2004. évi XLIX. Törvény a Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződésének kihirdetéséről). Lásd bővebben: MURAKÖZI Gergely: *A WIPO Szerzői Jogi Egyezmény* (forrás: <http://www.hwsz.hu/hirek/40196/a-wipo-szerzoi-jogi-egyezmény---megoldás-az-mp3-com-es-a-mp3-tipusu-esetekre-.html?oldal=2> utolsó lekérdezés: 2012. júl. 20.)

²⁰ Council Resolution of 14 May 1992 on increased protection for copyright and neighbouring rights.

²¹ Miután ezekhez az egyezményekhez az Európai Közösség nem, csak államok csatlakozhatnak, így próbálták elősegíteni a jogharmonizációt ezen a területen.

²² GYENGE Anikó: *Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere*, HVG-ORAC, Budapest, 2010. 102-103. o.

²³ Lásd: 2008/95/EK irányelv a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről ; 40/94/EK rendelet a közösségi védjegyről; 98/71/EK irányelv a formatervezési mintákról; 510/2006/EK rendelet a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredet-megjelöléseinek oltalmáról; 1610/96/EK rendelet a növényvédő szerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetéséről; 2100/94/EK rendelet a közösségi növényfajta-oltalmi jogokról.

²⁴ BÉRCESI Zoltán: *A szerzői jogi jogharmonizáció az Európai Közösségben*, Magyar Jog, 7./1995., 395. o.

²⁵ a Tanács 91/250 /EGK irányelve (1991. május 14.) a számítógépi programok jogi védelméről (HL L 122 , 17.5.1991, o. 42) (hatályon kívül helyezve)

²⁶ a '91-es szoftver irányelv preambuluma

²⁷ az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről (HL. L 111., 16. o.)

²⁸ az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról (HL L 167., 10. o.)

²⁹ További szerzői jogi jogforrások és ajánlások: az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról; az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről; az Európai Parlament és a Tanács 2011/77/EU irányelve (2011. szeptember 27.) a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116/EK irányelv módosításáról; az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve (2001. szeptember 27.) az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról ; az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről ; a Bizottság 2005/737/EK ajánlása (2005. május 18.) a jogszerű online zeneszolgáltatás érdekében a szerzői és szomszédos jogok közös, határokon átnyúló kezeléséről ; a Bizottság 2006/585/EK ajánlása (2006. augusztus 24.) a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről.

³⁰ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 27. cikk (2) bk.:

„Mindenkinek joga van minden általa alkotott tudományos, irodalmi és művészeti termékkel kapcsolatos erkölcsi és anyagi érdekeinek védelméhez.”

³¹ Ugyanakkor látnunk kell, hogy a rendelkezésre esetjog nem épül, így jelentőségét nem szabad túlbecsülni.

³² GYENGE: i.m., 23-24. o.

³³ EJEE 10. cikk 1. pontja:

„Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. (...)”

³⁴ EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke:

„Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében

történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.”

³⁵ EJEE 10. cikk 2. pontja:

„E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából”.

³⁶ Lásd: Anheuser-Busch Inc. v. Portugal 73049/01. Judgement 11.1.2007.; OAO Plodovaja Kompanyija v. Russia 1641/02. Judgement 7.06.2007.

³⁷ Azt, hogy az alkotások a tulajdonhoz való jog részeként részesülnek védelemben, az EJEB először a Melnychuk v. Ukraine ügyben (28743/03. Judgement 5.07.2005.) mondta ki.

³⁸ Lásd: Hertel v. Switzerland 59/1997/843/1049. Judgement 25.08.1998.; Wissenschafts-Trend Zeitschriften- Verlagsgesellschaft mbH v. Austria 66298/01. és 15653/02. Judgement 13.12.2005.

³⁹ GYENGE: i.m., 24., 27-28. o.

⁴⁰ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. cikk (2) bk.: „A szellemi tulajdon védelmet élvez.”

⁴¹ Európai Unióról szóló Szerződés 6. cikk (2) bekezdés

⁴² FALUDI Gábor: *A szerzői jog alapjogi szemlélete az Európai Unióban*, Liber Amicorum Studia P. Gyertyánfy dedicata, Budapest, 2008. 196. o.

⁴³ 30/1992. (V.26.) Alkotmánybírósági (továbbiakban: AB) határozat, ABH 1992, 167, 170-171.

⁴⁴ HALMAI Gábor- TÓTH Gábor Attila: *Emberi jogok*, Osiris Kiadó, Budapest, 2008. 425., 429., 456. o.

⁴⁵ HALMAI - TÓTH: i.m., 640-641. o.

⁴⁶ Lásd: Alapjogi Charta, Emberi Jogok Európai Egyezményének Első Kiegészítő Jegyzőkönyve.

⁴⁷ A magyar Szerzői Jogi Szakértő Testület által kiadott könyvgyűjtemény a legérdekesebb eseteket foglalja össze. Ezek között található „elektronikus könyvekkel”, „fényjátékkal” (lézerprodukción) vagy internetre feltett receptekkel kapcsolatos szerzői jogi problémákat. (forrás: A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (2004-2009): *A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben*, Complex Kiadó, Budapest, 2010. 2. o.)

⁴⁸ Így lehet

- könyv, szöveggönyv vagy más írásmű;
- előadás, szónoki beszéd, szentbeszéd vagy ugyanilyen jellegű egyéb mű;
- színmű vagy zenés színmű;
- táncmű, némajáték;
- szöveges vagy szöveg nélkül zenemű;
- film, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a filmhez hasonló eljárással hoznak létre;
- rajz, festmény, építészeti mű, szobor, metszet, könyvomat;
- fényképészeti mű, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a fényképészeti művekhez hasonló eljárással hoznak létre;
- az alkalmazott művészet terméke;
- illusztráció és térkép;

- földrajzi, tereprajzi, építészeti vagy tudományos vonatkozású tervek, vázlat vagy plasztikai mű.

⁴⁹ LONTAI Endre - FALUDI Gábor - GYERTYÁNFY Péter - VÉKÁS Gusztáv: *Szellemi alkotások joga*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006. 52-55. o.

⁵⁰ A nyilvánosságra hozatal joga azt jelenti, hogy a szerzőnek joga van eldönteni, művét nyilvánosságra hozza-e. Ez az első nyilvánosságra hozatalt jelenti. Nyilvánosságra hozatalnak bárki számára történő hozzáférhetőséget tekintjük. A szerző rendelkezhet úgy is, hogy művét csak bizonyos idő elteltével lehet nyilvánosságra hozni.

⁵¹ A visszavonás joga a szerzőnek az a joga, hogy a nyilvánosságra hozott művét a továbbiakban ne használhassák fel.

⁵² A szerző nevének feltüntetésének elsődleges célja a személyiségvédelem. Az alkotó nevét fel kell tüntetni szabad felhasználás, fordítás, átdolgozás, idézés, ismertetés esetén is. A név feltüntetésének két fajtáját különböztetjük meg. Pozitív értelemben a szerzőnek joga van nevét művén feltüntetni. Negatív értelemben azt jelenti, hogy a szerző neve feltüntetése nélkül vagy felvett név használatával is nyilvánosságra hozhatja művét. A szerző névjogának tiszteletben tartása nagyon fontos.

⁵³ A szerző számára alapvető érdek, hogy műve sérthetetlen legyen, így joga van ahhoz, hogy művét torzítás, változtatás, csonkítás nélkül használják fel. Ezt nevezzük az integritás jogának.

⁵⁴ TATTAY: i.m., 106-114. o.

⁵⁵ A többszörözés a mű anyagi hordozón való rögzítése időlegesen vagy véglegesen, valamint egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.

⁵⁶ Terjesztésnek minősül a mű vagy másolatának a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal vagy arra való felkínálással.

⁵⁷ A nyilvános előadás a mű jelenlévők számára való hozzáférhetővé tételt jelent.

⁵⁸ A mű nyilvánossághoz való közvetítése a mű nyilvános sugárzását vagy erre való engedélyadást jelent.

⁵⁹ A szerző kizárólagos joga az átdolgozás, ami jelenthet fordítást, feldolgozást vagy más olyan megváltoztatást a műnek, amivel az eredeti alkotásból származó más mű jön létre.

⁶⁰ CSÉCSY: i.m., 35-40. o.

⁶¹ A nyilvánosságra hozott mű részletét a forrás és a szerző feltüntetésével bárki idézheti.

⁶² Oktatás, ismeretterjesztés, tudományos kutatás céljából indokolt terjedelemben a mű átvehető. Ez általában meghaladja az idézés terjedelmét. A forrást és a szerzőt itt is meg kell jelölni.

⁶³ Magáncélra bárki készíthet másolatot a műről, ha az a jövedelemszerzést még csak közvetve sem szolgálja.

⁶⁴ A művek előadhatók, ha azok a jövedelemszerzést még közvetve sem szolgálják és a közreműködők sem részesülnek díjazásban.

⁶⁵ A nyilvános könyvtárak általi kölcsönbe adás szintén szabad felhasználásnak minősül.

⁶⁶ LONTAI-FALUDI-GYERTYÁNFY-VÉKÁS: i.m. 90-102. o.

⁶⁷ LONTAI Endre: *Szellemi alkotások joga*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001. 42-43. o.

⁶⁸ LOVAS Lilla Júlia: *A szoftver jogi oltalma: a számítógépi programalkotások szabadalmazhatósága összehasonlító jogi megközelítésben*- I. rész, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2./2010. 19. o.

⁶⁹ Ennek ellenére én is szinonim fogalmakként fogom használni e két szót.

⁷⁰ Szoftver irányelv preambuluma (7) bekezdése

⁷¹ Szoftver irányelv 1. cikk (2) bekezdése

⁷² Szoftver irányelv preambuluma (8) bekezdése

⁷³ LEHMAN, Michael: *A komputer programok új európai jogvédelme*, Magyar Jog, 2./1993. 114. o.

⁷⁴ PÁLÓS György: *A szoftver és a szerzői jog*, Ügyészek Lapja, 2./1996. 19. o.

⁷⁵ JAKSITY György: *Néhány sajátos szellemi termék jogi oltalma*, Magyar Jog, 2./1997. 73. o.

⁷⁶ LOVAS: i.m., 17. o.

⁷⁷ LENDVAI Zsófia: *A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat*, Infokommunikáció és Jog, 7./2005. Melléklet 6. o.

⁷⁸ FALUDI Gábor: *A szoftver szerzői jogi szabályozása*, Infokommunikáció és Jog, 7./2005. Melléklet 3. o.

⁷⁹ A rutin szoftverek nem részesülnek akkora védelemben, mint az alkotásnak minősülő programok.

⁸⁰ Pl.: a Rainbow vagy az Aladdin.

⁸¹ SIPOS Ágnes: *A szoftverek jogi oltalma és felhasználási szerződésai*, Szakdolgozat, Debrecen, 2004., 22-23. o.